

EMSAGS Project: Vrouwen en agroforestry in Brokopondo

‘Zo ontstaan er andere economische kansen’

Vrouwen in Brokopondo tonen tijdens een EMSAGS-veldbezoek hoe agroforestry – boslandbouw – een krachtig alternatief biedt voor de verwoestende kleinschalige goudwinning. Met vernieuwende technieken planten zij niet alleen bomen en gewassen, maar ook het zaadje voor een duurzame toekomst. Centraal staat daarbij het langdurig benutten van grond en kiezen voor commerciële gewassen. ‘Het vraagt om een mindshift.’

Het is een warme, zonnige ochtend. Nabij het dorp Compagnie Kreek, in het heuvelachtige gebied van district Brokopondo, werken vrouwen geconcentreerd op een ‘demonstratieveld’. Ze worden begeleid door trainers van het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek in Suriname (CELOS). De groep is ijverig bezig met het planten van gewassen en palomboompjes in keurige rijen. Er worden metingen verricht en technieken aangeleerd voor duurzame agroforestry als alternatief inkomstenbron voor de milieuschadelijke goudwinning.

Aan dit veldbezoek neemt ook deel Alexandra Fisher, Regional Technical Advisor voor de UNDP. Fisher is verantwoordelijk voor het ‘natuurportfolio’ van de UNDP in Latijns-Amerika en het Caribische Gebied. Het EMSAGS-project (*Environmental Management in the Mining Sector of Suriname, with Emphasis on Artisanal and Small-Scale Gold Mining*) richt zich op het bevorderen van milieuvriendelijke mijnbouwtechnieken binnen de kleinschalige goudwinning, met nadruk op kwikvrije methoden.

Gemotiveerde groep

EMSAGS wil niet alleen de overstap naar kwikvrije mijnbouw stimuleren, maar ook lokale gemeenschappen minder afhankelijk maken van niet-duurzame goudwinning. “Zo ontstaan er andere economische kansen, waarbij de gemeenschappen zelf de alternatieve bestaansmiddelen bepalen en uitvoeren”, zegt Sandra Bihari, Projectcoördinator van EMSAGS Project.

Compagnie Kreek is sterk afhankelijk van de kleinschalige goudwinning met grote negatieve milieugevolgen zoals kwikvervuiling van bodems en krekken en ontbossing. Het traditioneel gezag van Compagnie Kreek vroeg EMSAGS om landbouwers van dit dorp te trainen in duurzame landbouwtechnieken. Dit leidde tot een samenwerking met CELOS. “Bevorderen van agroforestry als alternatief levensonderhoud is een essentieel projectonderdeel”, aldus Bihari.

De vrouwen leren technieken die de bodem herstellen en commerciële mogelijkheden bieden. “Het kost tijd, maar het is de moeite waard”, zegt Anwar Helstone, Hoofd Afdeling Agrarische Productie bij CELOS, over de uitdagingen en vooruitgang van het agroforestryproject. “Deze groep is gemotiveerd, maar ze moeten nog leren hoe ze beter kunnen samenwerken met organisaties zoals CELOS. Vertrouwen is essentieel, en we hebben nu de eerste stappen gezet.”

Helstone wijst op het demonstratieveld met diverse gewassen. Er is gestart met bananen, maar het uiteindelijke doel is een gemengd systeem met daarin ook fruit- en houtbomen, die samen een ecosysteem vormen. De vrouwen planten niet langer willekeurig, maar leren hoe hun grond doordacht te benutten en commercieel interessante gewassen te kiezen. Dit betekent dat zij niet meer alleen de gewassen verbouwen die ze al jaren kennen, zoals cassave en banaan, maar ook nieuwe met marktpotentie. “Dat vraagt om een mindshift”, zegt Helstone. Cacao leent zich goed voor agroforestry en export. Naast chocolade wordt het gebruikt in zonnebrandolie. Ook gember is een optie. Daarnaast krijgen de vrouwen begeleiding bij niet-traditionele groenteteelt. Agroforestry boost het natuurlijke bos na, maar met gewassen die bijdragen aan duurzaam levensonderhoud. Het systeem combineert palmsoorten, fruitbomen en houtbomen met planten die, na versnippering, als biomassa de bodem verrijken.

Zien is geloven

Voor veel lokale vrouwen betekent planten vooral nog: ‘afwachten wat God geeft’. Zij zien nu dat een doordachte aanpak betere resultaten oplevert. “Onze aanpak draait om ‘zien is geloven’”, zegt Helstone. De vrouwen leren hoe ze efficiënter kunnen werken. Deelnemster Ruth Asadang, moeder van vier kinderen, vertelt: “Wat we hier leren, kenden we niet. Normaal planten we alles op één plek en door elkaar. Tayer, banaan en cassave. Maar nu weten we dat apart beter is.” Dit vergemakelijkt ook het oogsten. Normaal wordt telkens een nieuw stuk grond gekapt. “Maar hier leren we hoe we langer met hetzelfde stuk grond kunnen werken”, zegt Asadang. Daarbij kiezen zij gewassen waar marktvaart naar is.

Voor bemesting worden deels non-organische meststoffen gebruikt, maar op duurzame wijze. Alleen natuurlijke compost gebruiken zou te uitdagend zijn op een terrein van veertig bij tachtig meter. “Om een laag compost van tien centimeter dik aan te brengen, heb je wel heel veel kippenmest nodig”, illustreert Helstone.

Hoewel het project voortgang boekt, verloopt niet alles vlekkeloos. Het droge seizoen zorgde voor vertraging. Bovendien combineren veel vrouwen hun deelname met overheidsbanen. “Toch maken ze tijd vrij om hier te komen, en dat waarden we enorm”, zegt Helstone. Dit toont hun motivatie om mee te werken aan een duurzaam alternatief voor goudwinning.

Positieve bevindingen

Bij aankomst in het Mining Training and Extension Center (MTEC) in Brownsweg deelt Alexandra Fisher haar positieve bevindingen. “Ik ben blij om te zien dat wat jarenlang op papier stond, nu werkelijkheid wordt. We willen dat vrouwen een sleutelrol spelen in dit project voor alternatief levensonderhoud. Het is geweldig om te zien hoe ze zich ontwikkelen. Ze leren niet alleen over duurzame landbouw, maar krijgen ook de kans om economische kansen te creëren voor hun gemeenschap.”

Het MTEC traint kleinschalige goudmijn-

werkers in milieuvriendelijke mijnbouwtechnieken. Het centrum ondersteunt de lokale gemeenschap met onderwijs, gezondheid, telecommunicatie en marktinformatie, om zo duurzame ontwikkeling te bevorderen.

Aansluitend op de agroforestrytrainingen worden hier de vrouwen in februari en maart 2025, via EMSAGS, getraind in budgetteren en kostprijsberekeningen. Hier leren zij het belang van middelen efficiënt inzetten en kostprijs berekenen. “Door deze trainingen en het effectief toepassen van de technieken zullen zij de kosten van hun producten leren beheersen”, zegt projectcoördinator Bihari. “Dit draagt bij aan de verdere groei van hun onderneming.”

Mijnbouw is een van de grootste veroorzakers van milieudegradatie in deze regio. UNDP-adviseur Fisher benadrukt daarom het belang van kwikvrije mijnbouwtechnieken. Zij vindt de voortgang binnen het EMSAGS Project bemoedigend. “Het heeft even geduurd voordat het goed op gang kwam, maar ik ben blij om te zien hoe de bewustwording groeit. Er gebeurt zoveel op verschillende terreinen. We moeten echt werken aan beter milieumanagement, niet alleen om ecosystemen en waterbronnen te beschermen, maar ook de mensen die ervan afhankelijk zijn.” Boslandbouw past goed in dit streven. Als het agroforestryproject slaagt in Brokopondo, kan het een model worden voor andere regio's in Suriname. Bihari: “Als dit systeem werkt in Brokopondo en de behoefte daartoe zou er zijn, willen we het ook toepassen op onze volgende projectlocatie in Snesikondre.”

(Dit artikel is aangeboden door de PMU van het EMSAGS Project)

Pilotproject ‘Bodemherstel in uitgemijnde gebieden’

Het pilotproject ‘Bodemherstel in uitgemijnde gebieden’ is een samenwerking tussen het EMSAGS Project, de Nederlandse organisatie TAUW, de Universiteit van Wageningen en andere partners. Doel is richtlijnen ontwikkelen voor overheid en lokale gemeenschappen over het herstel van uitgeputte mijngebieden. Experts benadrukken dat dit proces al vóór de mijnbouw begint, met het conserveren van de bovenste bodemlaag.

Op vier onderzoeksplots worden verschillende methodes getest, zoals variaties in de dikte van de bovenlaag en kleigebruik. Diverse gewassen worden geplant om te onderzoeken welke het best gedijen. Ook wordt geëxperimenteerd met klei- en humussoorten om de meest effectieve samenstelling te bepalen.

De resultaten vormen de basis voor richtlijnen over bodemherstel. Uiteindelijk moet dit leiden tot een grootschalig rehabilitatieproject. Compagnie Kreek heeft al interesse getoond in hergebruik van voormalig mijngebied voor landbouw en toerisme. De uitkomsten van de vier testlocaties dienen als fundament voor de richtlijnen die dat mogelijk moeten maken.

(Een uitgebreid verslag hierover volgt in een volgende publicatie)

